

A NYILVÁNOSÁGHOZ KÖZVETÍTÉSI (ELŐADÁSI) JOG ÉRTELMEZÉSE AZ EURÓPAI BÍRÓSÁG GYAKORLATÁBAN

Immár hatszor foglalkozott az Európai Bíróság olyan ügyekkel, amelyek a művek, teljesítmények jelen levő, illetve jelen levőnek is tekinthető közönség számára történő hozzáférhetővé tételét, más szóval a nyilvános előadás jogát érintik. Ebben az érdekes az, hogy az uniós szerzői jog látszólag nem harmonizálja a szerzői nyilvános előadás jogát, míg az ennek megfelelő szomszédos vagyoni jogot (díjigényt) igen. A harmonizáció fogyatékoságának oka lehet az, hogy a közönség jelenlétében zajló, „élő” nyilvános előadásnak csekély az Unió belső piacára gyakorolt hatása. Ezt próbáljuk körbejárni a döntések elemzésével.

A nemzetközi és uniós jogi szabályozási környezet

A szerzői vagyoni jogra nézve az InfoSoc-irányelv¹ idevonatkozó preambulumbekzdése a következőképpen rendelkezik:

„(23) Ennek az irányelvnek harmonizálnia kell a szerzők nyilvánossághoz közvetítéshez való jogát. Ezt a jogot olyan tágan kell értelmezni, hogy lefedjen minden olyan nyilvánossághoz közvetítést, amikor *a nyilvánosság nincs jelen* a közvetítés kiindulópontjául szolgáló helyszínen. Ez a jog magában kell, hogy foglalja a művek bármilyen vezetékes vagy vezeték nélküli közvetítését, illetve továbbközvetítését, ideértve a sugárzást is. *E jog más cselekményekre nem vonatkozik.*”

A dőlt betűvel jelzett szövegrészből nyilvánvalónak látszik, hogy a magyar jogban a *jelen levő közönség számára érzékelhetővé tételben meghatározható szerzői nyilvános előadási jogot* az InfoSoc-irányelv nem egységesíti.

Az uniós szerzői jog nagykommentárjának² jövőbe tekintő fejezete (XII. Outlook) felsorolja a már elért harmonizációs teljesítmények hibáit, amelyek részben kisebb-nagyobb hiányok. Ezek közé tartozónak tekintik a szerzők a mű jelen levő közönség számára történő érzékelhetővé tétele szerzői vagyonának közelítését.

¹ Az információs társadalomban a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásainak összehangolásáról szóló 2001. május 22-i 2001/29/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv.

² *Michel M. Walter, Silke von Lewinsky: European Copyright Law – A commentary.* Oxford University Press, 2010, (11.3.24., p. 981. 16.0148., p. 1523.).

A szerzői nyilvános előadási jogot „csak” a BUE „egységesíti”,³ amely a TRIPS-megállapodás közvetítésével⁴ válik az Unióban is kötelező joggá függetlenül attól, hogy az egyes uniós tagállamok már jóval az Európai Gazdasági Közösséghez, illetve az Európai Közösséghez, illetve az Európai Unióhoz csatlakozásuk előtt a BUE tagjai voltak.

A BUE minimumjogainak egy tagállam számos módon felelhet meg. Egyáltalán nem követelmény, hogy jogról-jogra írja át ezeket belső jogába. A minimumjogok csak a Berni Unióhoz tartozó más államok szerzőit illető jogok, a belső jogra nézve csak közvetett követelményt támasztanak: egy tagállam sem kívánhat kevesebb jogot biztosítani saját szerzőinek, mint amilyeneket a BUE-hez való csatlakozással a külföldiek javára – akár belső jogi rendelkezés nélkül is – biztosít (ezt ma már a TRIPS-megállapodásban részes államok szerzőinek is biztosítva).

Emiatt a BUE-jogok „átültetése” sokféle lehet. Elképzelhető például, hogy egy szerzői jogi szabályozás csak többszörözési és előadási jogot ismer, és az utóbbi alá szubszumálja a nyilvánossághoz közvetítés valamennyi esetét, esetleg csak a lehívásra hozzáférhetővé tételt különböztetik meg mint új, a WCT/WPPT⁵/InfoSoc-irányelvben szabályozott jogot. Ilyen a francia szerzői jogi szabályozás.⁶ Olyan is lehetséges azonban – ilyen a magyar szerzői jog – amely ismeri a vagyoni jogok által fedett felhasználás általános fogalmát [Sztj. 16. § (1) bekezdés] és példázó felsorolását is (Sztj. 17. §), amelybe külön-külön a jelenlevők számára, a távollevők számára történő érzékelhetővé tétel, és ez utóbbin belül is több eset (kódolt, vagy kódolatlan földfelszíni/műholdas, vezeték útján eredeztetett sugárzás és egyéb nyilvánossághoz közvetítés, amelynek egyik esete a lehívásra hozzáférhetővé tétel) is beletartozik (Sztj. 26–27. §).

³ Az irodalmi és a művészeti művek védelméről szóló 1886. szeptember 9-i Berni Egyezmény Párizsban, az 1971. évi július hó 24. napján felülvizsgált szövege (Kihirdette az 1975. évi 4. tvr.)

11. Cikk

(1) Színművek, zenés színművek és zeneművek szerzőinek kizárólagos joga, hogy engedélyt adjanak: 1. műveik bemutatására és nyilvános előadására, ideértve a bármely módon és eljárással történő bemutatást, előadást; 2. műveik bemutatásának és előadásának bármely eszközzel történő nyilvános közvetítésére.

11bis Cikk

(1) Az irodalmi és művészeti művek szerzőinek kizárólagos joga, hogy engedélyt adjanak: 1. műveik sugárzására vagy minden más, jel, hang vagy kép vezeték nélküli közvetítésére alkalmas eszközzel történő nyilvános átvitelére ...

⁴ TRIPS-megállapodás 9. Cikk 1. bekezdés, A szellemi tulajdonjogok kereskedelmi aspektusairól szóló, Marrakesh-ben 1994. április 15-én aláírt egyezmény (TRIPS-megállapodás). L. ehhez: A Tanács 1994. december 22-i 94/800/EK határozata a többoldalú tárgyalások uruguayi fordulóján (1986–1994) elért megállapodásoknak a Közösség nevében a hatáskörébe tartozó ügyek tekintetében történő megkötéséről.

⁵ A Szellemi Tulajdon Világszervezete 1996. december 20-án, Genfben aláírt Szerzői Jogi Szerződése (WCT) 8. Cikke és az Előadásokról és a Hangfelvételekről szóló Szerződés (WPPT) 15. Cikke (mindkettőt kihirdette a 2004. évi XLIX. törvény).

⁶ L. a francia szellemi tulajdoni törvény L 122 1., 2. cikke (Intellectual property Code), http://www.wipo.int/wipolex/en/text.jsp?file_id=180336 (a látogatás napja: 2011. augusztus 23.).

Az InfoSoc-irányelv azon preambulumbekzdése, amelyik az egyéb uniósi irányelvekhez való viszonyt tárgyalja, kimondja: „(20) Ez az irányelv az e területen elfogadott hatályos irányelvekben – így különösen a 91/250/EGK, a 92/100/EGK, a 93/83/EGK, a 93/98/EGK és a 96/9/EK irányelvben – megfogalmazott alapelveken és szabályokon nyugszik, azokat továbbfejleszti, illetve az információs társadalom összefüggésébe helyezi őket. Ezen irányelv szabályai – hacsak eltérően nem rendelkeznek – az említett irányelveket nem érintik.”⁷

A szomszédos jogi jogosultak azon vagyoni jogát, amely a szerzői nyilvános előadási jognak felel meg, a 2006/116/EK irányelv (ebből a szempontból helyes szomszédos jogi irányelvnek hívni) viszont harmonizálja. Ez a jog pedig a 8. cikkben szabályozott, a kereskedelmi célból forgalomba hozott hangfelvételek nyilvánosságához közvetítése esetére fennálló díjigény. A nyilvánosságához közvetítésbe mind a távol levő, mind a jelen levő közönség számára történő „anyagatlan”, tehát a műpéldány másolatot nem igénylő hozzáférhetővé tételre beletartozik,⁸ kivéve a lehívásra hozzáférhetővé tételt, amelyre kizárólagos engedélyezési jog áll fenn az InfoSoc-irányelv 4. cikke alapján. Ez a – magyar jog szerinti – „nyilvános előadást” is magában foglaló nyilvánosságához közvetítési díjigény a Római Egyezmény⁹ és a TRIPS-megállapodás¹⁰ rendelkezésein alapul. Ezekben az egyezményekben még csak a hangfelvételnek vagy másolatának a közvetlen nyilvánosságához közvetítése a díjigényt meg-alapozó cselekmény. A WPPT ezt az igényt kiterjeszti a közvetett, tehát a másolat rögzítésének/másolatának nyilvánosságához közvetítésére is.

⁷ Egységes szerkezetbe foglalás miatt a preambulumbekzdésben említett egyes irányelvek hatályos számozása a következő: a bérleti jogról és a haszonkölcsönzési jogról, valamint a szellemi tulajdon területén a szerzői joghoz kapcsolódó egyes jogokról szóló 2006. december 12-i 2006/115/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (volt 92/100/EK irányelv); a szerzői jog és egyes kapcsolódó jogok védelmi idejének összehangolásáról szóló 2006. december 12-ig 2006/116/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (volt 93/98/EK irányelv).

⁸ „A tagállamok biztosítják azt a jogot, amelynek célja, hogy a felhasználó egy egyszeri méltányos díjat fizessen a hangfelvétel kereskedelmi célú nyilvánosságra hozatala, illetve e hangfelvétel példányának vezeték nélküli sugárzása vagy egyéb módon a nyilvánosságához közvetítése esetén, valamint hogy ezen díjat az érintett előadóművészek és hangfelvétel-előállítók között felosszák. Az előadóművészek és a hangfelvétel-előállítók közötti megállapodás hiányában a tagállamok meghatározhatják a feltételeket, amelyek alapján közöttük a díj felosztásra kerül”, vö.: Walter, Lewinsky: i. m. (2), p. 981.

(3) A tagállamok a műorsugárzó szervezetek számára kizárólagos jogot biztosítanak sugárzott műsorok vezeték nélküli sugárzásának, illetve nyilvánosságához közvetítésének engedélyezésére, illetve megtiltására, amennyiben e közvetítés olyan helyiségben történik, amely belépti díj ellenében hozzáférhető a nyilvánosság számára.

⁹ Az előadóművészek, a hangfelvétel-előállítók és a műorsugárzó szervezetek védelméről szóló, 1961-ben, Rómában létrejött nemzetközi egyezmény (kihirdette az 1998. évi XLIV. törvény), 12. Cikk.

¹⁰ 2. és 14. Cikk, a védelem nem haladja meg a Római Egyezmény által nyújtott védelem szintjét.

Az Európai Bíróság esetjoga

Ilyen háttér előtt foglalkozott az Európai Bíróság a szállodai szobákban tévékészülékek elhelyezésével megvalósuló felhasználással (három esetben), egy esetben pedig az orvosi rendelőkben rádió/televízió, illetve CD-lejátszó eszközök elhelyezésével megvalósuló felhasználással, egy döntésben a cirkuszi zenefelhasználással.¹¹ Egy, a kódolt műholdas sugárzást a feltételes hozzáférés biztosítása szempontjából versenyjogi alapon elemző határozat mintegy mellékesen érinti a nyilvános előadás jogát.¹² A cirkuszi zenefelhasználás kivételével mind-egyik esetben az a közös kérdés, hogy van-e szerzői jogi értelemben felhasználás akkor, ha csak a mű/teljesítmény érzékeltetésére alkalmas technikai eszközt helyeznek el olyan helyiségben, amelyet a közönség tagjai látogathatnak? Ha az említett eszközök pusztán elhelyezése felhasználás, azaz alkalmas művek/teljesítmények mások számára történő érzékelhetővé tételére, akkor fennáll-e a vizsgált esetekben a nyilvánosság számára történő érzékelhetővé tétel? Azaz: a szállodai szobákban történő tévéelhelyezést és a rendelőkben történő tévé-/rádió-/zenelejátszó-elhelyezést érintő ügyekben megvalósul-e a „nyilvánosság” követelménye, ha egyéb szempontból a szállodai szoba magánlakás, és az orvosi rendelő betegköre elegendő-e a nyilvánosság megállapításához? (Nem volt vitás a nyilvánosság kérdése a Premier League labdarúgó-mérkőzések vendéglátóüzletben megvalósuló közvetítése esetén.)

Az említett döntések egyéb kérdéseket is érintenek (például a szomszédos jogi jogosultak közvetlenül hivatkozhatnak-e a TRIPS-megállapodásra vagy a Római Egyezményre), de ezeket csak felületesen érintjük.

Az SGAE-ügy

A C-306/05 döntés (SGAE vs. Rafael Hoteles SA) lényege, mint említettük, az a kérdés, hogy megvalósul-e értelemszerűen nyilvános felhasználás azzal, ha a hotel fenntartója a szállodaszobában televíziókészüléket helyez el, és azon keresztül különböző televízió- és rádióműsorokat érzékelhet a kereskedelmi szálláshely igénybe vevője?

A kérdést azért lehetett az Európai Bíróságnak feltenni, mert az InfoSoc-irányelv szerzőkre és egyéb jogosultakra nézve egy bekezdésben szabályozza a nyilvánossághoz közvetítés minden egyéb esetét és a lehívásra hozzáférhetővé téltel.¹³ Egy preambulumbekkezdésben¹⁴

¹¹ C- 283/10, *Circul Globus București (Circ & Variete Globus București) kontra Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor din România – Asociația pentru Drepturi de Autor (UCMR – ADA)*, a vita tárgya a cirkuszi előadásban elhangzó zenék jogosítása volt.

¹² A C 403/08 és C 429/08 sz. egyesített ügyekben hozott ítélet, *Football Association Premier League és társai kontra QC Leisure és társai, Karen Murphy kontra Media Protection Services Ltd.*

¹³ Az InfoSoc irányelv 3. cikk (1) bekezdése a szerzők, (2) bekezdése pedig a szomszédos jogi jogosultak számára.

¹⁴ (27) A közvetítést lehetővé tevő, illetve azt megvalósító fizikai eszközök rendelkezésre bocsátása önmagában nem minősül az ezen irányelv értelmében vett közvetítésnek.

pedig a WCT azon közös nyilatkozatának rendelkezését veszi át, amely szerint „a nyilvánosságához közvetítéshez szükséges anyagi eszközök rendelkezésre állása önmagában nem jelent e szerződés vagy a Berni Egyezmény értelmében nyilvánosságához közvetítést”.¹⁵

Ez a közös nyilatkozat azonban csak a távolban levők számára az adatátvitelt biztosító hírközlési, a rádió- és televízióműsorokat földfelszíni körsugárással szóró vagy műhold útján továbbító, és egyéb, pusztán technikai szolgáltatásokat nyújtó szolgáltatókat kívánta a felhasználás fogalma alól kikanyarítani azzal, hogy a hírközlési/műsorszóró és egyéb, a nyilvánosságához közvetítéshez szükséges technikai infrastruktúrát rendelkezésre tartó szervezet még nem valósítja meg a nyilvánosságához közvetítést.

Ennek nyomán az SGAE/Rafael Hoteles-ügyben a kérdések:

1. Olyan televíziókészülékek szállodai szobákban való elhelyezése, amelyeken keresztül kábel, műhold vagy földi jel útján műsort közvetítenek – ami az [2001/29] irányelv 3. cikkében foglalt szerzői jogot védő nemzeti jogszabályok harmonizációja hatálya alá tartozik – nyilvánosságához közvetítésnek minősül-e?

2. Ellentétes-e az [2001/29] irányelv által előírányzott szerzői jogok védelmével az, ha a szállodai szobát szigorúan magánhasználatú lakóhelyiségnek tekintjük, ezzel kizárva azt, hogy az előzetesen a szálloda által vett jeleknek a televíziókészülékek útján való továbbközvetítése nyilvánosságához közvetítésnek minősüljön?

3. Nyilvánosnak minősíthető-e az [2001/29] irányelvben foglalt nyilvánosságához közvetítés kapcsán a szerzői jogok védelme szempontjából az olyan közvetítés, amely egy szállodai szoba televíziókészülékén keresztül történik amiatt, hogy így több, egymást követő néző is hozzáférhet a műhöz?”

Az Európai Bíróság határozatában értelmezte az InfoSoc-irányelv nyilvánosságához közvetítési szabályait és az „egységes” (tehát valamennyi érintett jogosult szóban forgó vagyoni jogára irányadó) preambulumbekendést.

„Míg a tárgyi eszközök rendelkezésre bocsátása önmagában nem valósítja meg az InfoSoc-irányelv értelmében vett nyilvánosságához közvetítést, a ... 3. Cikk (1) bekezdése értelmében vett nyilvánosságához közvetítésnek kell tekinteni azt az esetet, ha szállodák a szállodaszobákban tartózkodó vendégek részére bármely jelátviteli technika alkalmazásával televíziókészülékekre visznek át műsorhordozó jeleket”.¹⁶

Ezután tért át a szállodaszoba magánjellege és a felhasználás nyilvánossági eleme közötti viszonyra: „A szállodaszoba magánjellege nem zárja ki, hogy a művek televíziókészülékekre történő közvetítése az InfoSoc-irányelv 3. cikk (1) bekezdése alapján nyilvánosságához közvetítésnek minősüljön”.¹⁷

¹⁵ WCT 8. Cikkhez fűzött közös nyilatkozat.

¹⁶ C-306/05, rendelkező rész, 1.

¹⁷ C-306/05, rendelkező rész, 2.

Az első *ratio decidendi* mögötti érvek a következők.

– A „nyilvánosság” kifejezés meghatározatlan számú lehetséges tévénezőt jelent az Európai Bíróság korábbi gyakorlata szerint.

– A nyilvánosság feltételének megítélése során nemcsak a szállodai szobákban megszálló vendégek számát, hanem azon vendégek számát is figyelembe kell venni, akik közös helyiségekben tartózkodnak, hiszen ott is vannak/lehetnek készülékek.

– A nyilvánosság szempontjából döntő annak szukcesszív jellege: általában a szállodák vendégei gyorsan váltják egymást. „Általában viszonylag jelentős számú egyénről van szó, ezért ők nyilvánosságnak tekintendők a 2001/29 irányelv alapvető célja szempontjából.”

– Azért is külön felhasználásról van szó, mert a szállodai vendégkör a mű közvetítésével célba vett eredeti közönségtől eltérő közönség, vagyis már új közönségnek minősül. A mű sugárzásához adott engedély csak a közvetlen közönség elérését fedi le, „a jelvételre alkalmas készülékek azon birtokosait, akik egyénileg vagy magánéleti, családi körben veszik az adásokat”. „Az (ilyen) adás közvetítése már nem csupán annak sugárzásának érzékelését jelenti, hanem olyan független cselekményt, amellyel a sugárzott művet egy új közönséghez közvetítik.” A szálloda vendégköre ilyen új közönséget alkot. A szálloda cselekménye hiányában a vendégei nem tudnák a sugárzott művet érzékelni.¹⁸

Külön figyelmet érdemel, hogyan oldotta fel az infrastruktúra rendelkezésre bocsátásának kivétele és a felhasználás megvalósulása közötti ellentétet a Bíróság:

„... a közvetítést lehetővé tevő, illetve azt megvalósító fizikai [helyesen: tárgyi] eszközök rendelkezésre bocsátása önmagában nem minősül az ezen irányelv értelmében vett közvetítésnek.” Még ha a tárgyi eszközök pusztá biztosítása ... önmagában nem is képez a 2001/29 irányelv értelmében vett közvetítést, az mindenesetre bizonyos, hogy *e berendezések technikailag hozzáférést nyújthatnak a sugárzott művekhez a közönség számára. Ennélfogva, ha az ott elhelyezett televíziókészülékek segítségével a szálloda az e létesítmény szobáiban tartózkodó vendégei számára adásjeleket közvetít, akkor nyilvánossághoz közvetítésről beszélhetünk, függetlenül attól, hogy az milyen jelátviteli módszer alkalmazásával történik.*¹⁹

Ezt kétféleképpen érthetjük. A közönség számára a mű érzékelését lehetővé tevő eszköz (itt: tévé, rádió) nem tartozik a közvetítést lehetővé tevő, a kivétel alá tartozó tárgyi eszközök közé. Ha a döntést így értjük, akkor a Bíróság a kivételt jelentő tárgyi eszközök körét korlátozta. A másik értelmezés szerint a készülékek ugyan fogalmilag nem jelentenek kivételt, hiszen a fogalomnak megfelelő eszközök, de *e készülékek szállodai szobában való elhelyezése, tehát a szukcesszív nyilvánosság tagjai számára elérhetővé tétele, és ezáltal a műérzékelés lehetővé tétele felhasználási cselekményt valósít meg.* A magunk részéről ezt az értelmezést tartjuk a döntéssel és az alapul fekvő szabályokkal összhangban állónak.

¹⁸ C-306/05, 37–42. bekezdés.

¹⁹ C-306/05, 45, 46. bekezdés.

Ez a megállapítás önmagában – pusztán az SGAE-döntés alapján – nem téves. Azonban az alább említendő görög hotelszoba ügyében hozott indokolt végzés már élesebben tesz különbséget a kivétel alá tartozó tárgyi eszközök, és a felhasználáshoz kapcsolódó rádió-/tévékészülék elhelyezése között. A Bíróság leszögezi, hogy a rádió-/tévékészülékek esetében csak azok eladása vagy bérbe adása minősül a „közvetítést lehetővé tevő, illetve azt megvalósító fizikai [helyesen: tárgyi] eszközök rendelkezésre bocsátásának”, a szóban forgó készülékek szállodai szobai elhelyezése a felhasználási cselekmény maga.²⁰ A magunk részéről – noha kétségtől eltekintve teszi a minősítést a Bíróság – szívesebben láttunk volna egy olyan érvelést, amely szerint a tévé-/rádiókészülékek szállodai szobában való elhelyezése közvetítést lehetővé tevő tárgyi eszköz rendelkezésre bocsátása, de a tényállásnak van egy többteleme is. Ez pedig az, hogy az eszköz elhelyezése egyben a nyilvánosság számára önmagában és közvetlenül is műérzékelést lehetővé tevő szolgáltatás (ez az ismérv – úgy látjuk – nem áll a többi eszköz rendelkezésre bocsátására, így például a hírközlési hálózat fenntartására, a műsor szórására stb.).

Végezetül a szállodai szobák magánjellege és a felhasználás nyilvánossága között feszülő látszólagos ellentmondást a Bíróság azzal oldotta fel, hogy nem a szobát igénybe vevő magánszemély, hanem a műérzékelést lehetővé tevő szálloda üzemeltetője minősül felhasználónak, ezért fogalmilag lehetetlen a szerzői jogi engedélykérést és díjfizetést a magánszférába való önkényes beavatkozásnak tekinteni.²¹ Az InfoSoc-irányelv és a WIPO Szerzői Jogi Szerződése is nem a nyilvános helyen vagy a nyilvánosság számára nyitva álló helyre történő közvetítéshez, hanem ahhoz a közvetítéshez követeli meg a szerzői engedélyt, amelynek révén a mű a nyilvánosság számára hozzáférhetővé válik. Ebből következően mindegy, hogy a közvetítés magán- vagy nyilvános helyre történik. Ha a „magánhelyen” a szukcesszív nyilvánosság fogalmából fakadóan a mű a nyilvánosság számára hozzáférhető, akkor a felhasználás megvalósul. E ponton érdekes módon egybegyűrja az Európai Bíróság a nyilvánosságához közvetítés egyéb eseteit és a lehívásra hozzáférhetővé tételt, mondván, hogy „a nyilvánosságához közvetítés joga magában foglalja az oly módon történő hozzáférhetővé tételt is, hogy a nyilvánosság tagjai a hozzáférés helyét és idejét egyénileg választhatják meg”. A fogalom tehát kiürülne, ha nem terjedne ki a „magánjellegű helyeken történő közvetítésekre is”.²²

Egy kérdést az SGAE/Rafael Hoteles-ügy látszólag nyitva hagyott. Elegendő-e a felhasználás/nyilvánosságához közvetítés (nálunk: nyilvános előadás) megvalósulásához, hogy a szálloda a mű érzékelésére alkalmas készüléket elhelyezze a szállodai szobában, vagy az is szükséges eleme a felhasználásnak, hogy a készüléken valóban megtörténjen műsorhordozó jelek közvetítése a vendégek számára?

²⁰ C-136/09, 40. bekezdés, idézik németül a 24. lj-ben említett művek.

²¹ C-306/05, 52., 53. bekezdés.

²² C-306/05, 50., 51. bekezdés.

A kérdés azért maradt nyitva (persze csak azok számára, akik a szállodai szobákban megvalósuló felhasználást nem kívánják engedély- és díjköteles felhasználásnak tekinteni), mert a rendelkező rész első válaszában a lényegi tartalma a következő: „a valamely szállodában televíziókészülékek útján vett jelek közvetítése az e létesítmény szobáiban megszálló vendégek részére, függetlenül a vett jelek közvetítésének technikai módszerétől, ezen irányelv 3. cikke (1) bekezdésének értelmében vett nyilvánossághoz közvetítésnek minősül.” Ez a mondat magában azt is sugallhatja, hogy a szálloda üzemeltetőjének aktív közrehatása is szükséges a készülék elhelyezésén túl a felhasználás megvalósulásához.

A kérdés azonban azért látszólagos, mert a döntés kimondja: „a ’nyilvánosság’ kifejezés meghatározatlan számú lehetséges tévénező ...” „Figyelembe véve másfelől a műveknek az ilyen potenciális tévénezők rendelkezésére bocsátásából adódó halmozódó hatásokat” ...; „a nyilvánossághoz közvetítés fennállásához elegendő, ha a művet úgy bocsátják a közönség rendelkezésére, hogy annak tagjai ahhoz hozzá tudjanak férni. Ebből adódóan, a Rafael és az Írország által állítottakkal ellentétben, e tekintetben nem meghatározó, hogy azok a vendégek, akik nem kapcsolták be a televíziókészüléket, nem férhettek hozzá a művekhez.”²³ Emellett – ahogy fentebb írtuk – a Bíróság a sugárzáshoz képest új közönség meglétének megállapításával (41., 42. bekezdés) cáfolhatatlanná teszi a felhasználás megvalósulását.

Vagyis az Európai Bíróság a műveknek a készülékek elhelyezésével befejezett, bárki számára lehetséges hozzáférhetővé tételét, és nem a szálloda üzemeltetőjének valamely ezt meghaladó cselekményét tekintette – helyesen – a döntésben is idézett WIPO-útmutatóval összhangban felhasználásnak.

A döntésnek nem hittek az érintett felhasználók Görögországban. Ennek köszönhetjük a görög hotelszoba ügyét.²⁴

A görög hotelszoba ügye

A Bíróság már csak indokolt végzést szentelt az esetnek, és az is mutatja az ügy fontosságát, hogy a teljes indokolt végzés csak görögül és franciául érhető el.²⁵ A szerzői jogi szakem-

²³ C-306/05, 37., 39., 43. bekezdés.

²⁴ C-136/09, Organismos Sillogikis Diacheirisis Dimiourgon Theatrikon kai Optikoakoustikon Ergon v Divani Acropolis AE.

²⁵ <http://curia.europa.eu/juris/cgi-bin/form.pl?lang=en&newform=newform&alljur=alljur&jurcdj=jurcdj&jurtpi=jurtpi&jurftp=jurftp&alldocrec=allldocrec&docj=docj&docor=docor&docdecision=docdecision&docop=docop&docppoag=docppoag&docav=docav&docsom=docsom&docinf=docinf&alldocnorec=alldocnorec&docnoj=docnoj&docnoor=docnoor&typeord=ALL&docnodecision=docnodecision&allcommjo=allcommjo&affint=affint&affclose=affclose&numaff=C136%2F09&ddatefs=&mdatefs=&ydatefs=&ddatefs=&mdatefs=&ydatefs=&nomusuel=&domaine=&mots=&resmax=100&Submit=Submit>

berek azonban megtalálták.²⁶ Így megtudhatjuk, hogy a korábbi döntés (29)–(38) bekezdése alapozza meg az indokolt végzést. Az SGAE-döntés 41. és 42. bekezdéséből következik, hogy a szálloda üzemeltetője a készülékek szobai elhelyezésével új közönséget és új felhasználást „teremt”.

Emiatt „a szállodatulajdonos azáltal, hogy a szállodai szobákban televíziós készülékeket helyez el, és ezeket összekapcsolja az épület központi antennájával, pusztán e tény okán az InfoSoc-irányelv 3. cikk (1) bekezdése értelmében vett nyilvánossághoz közvetítést végez”.

Úgy tűnik, hogy a szerzők vagyoni jogára nézve a kérdés eldőlt. Mivel azonban a szállodákkal, és mint rögtön meglátjuk, a kereskedelmi üzletek (itt: fogorvosi rendelő) fenntartóival szemben nemcsak a szerzői közös jogkezelő szervezetek, hanem az előadóművészek és hangfelvétel-előállítók közös jogkezelő szervezetei is felléptek, ezért a már „megrágott” kérdéseket ismét feltették az Európai Bíróságnak. Ezt csak azért lehetett megtenni, mert a szomszédos jogi nyilvánossághoz közvetítési díjigény uniós jogalapja nem a már „agyonértelmezett” InfoSoc-irányelv, hanem a szomszédos jogi irányelv, azaz az egységes szerkezetbe foglalt 2006/115/EK irányelv 8. cikke (lásd a cikk bevezetőjét). Tehát: másik jogforrás, újból lehetett értelmezést kérni. Az mintha nem tűnt volna fel az előzetes döntést kezdeményező bíróságoknak, a felekről nem is beszélve, hogy a korábbi ügyben a felhasználás fogalmát járta körbe az Európai Bíróság (*szukcesszív nyilvánosság + eszköz rendelkezésre bocsátását meghaladó cselekmény + a sugárzáshoz képest új közönség*), tehát számunkra legalábbis értelmetlen gyakorlatnak tűnnek az alábbi ügyek. Nem tudjuk elképzelni, hogy ugyanarra a magatartásra (bárki számára hozzáférhető helyen műsor vételére alkalmas készülék elhelyezése és megfelelő antennával összekötése) egyszer azt állapítaná meg az Európai Bíróság, hogy felhasználás, egyszer pedig azt, hogy nem (amint arra a főtanácsnoki vélemények is kivétel nélkül utalnak).

A Consortio Fonografici-ügy

Az Európai Bíróság legutóbb egy napon két, témáját tekintve egymáshoz igencsak közel álló ügyben fejtette ki véleményét – igaz, egyelőre csak főtanácsnoki indítvány formájában. A C-135/10 Consortio Fonografici-ügyben Verica Trstenjak főtanácsnok a következő kérdésekre kellett, hogy választ adjon.

1. Közvetlenül alkalmazandó-e az uniós jogrendben a Római Egyezmény és a TRIPS-megállapodás?
2. Közvetlenül érvényesülnek-e ezek a források magánszemélyek közötti viszonyokban?

²⁶ *Franz Mahr*: Fernsehen im Hotelzimmer aus urheberrechtlicher Sicht. *Medien & Recht*, 28. évf. 7–8. sz., 2010. december, p. 383–392.; Fernsehen im Hotelzimmer – Bestätigung des SGAE-Urteils EuGH beschluss vom 18.03.2010.Rs C-136/09, OSDD gegen Divani Akropolis (Anm.: *Michel M. Walter*). *Medien & Recht Int.*, 28. évf. 3–4. sz., 2010. p. 123–126.

3. Ha a nyilvánossághoz közvetítés²⁷ fogalma ezekben a forrásokban és az uniós jogban nem egyforma, melyik forrásnak van elsőbbsége?
4. Ha a fogorvos ingyenesen játszik le hangfelvételt a praxisában, ahol gazdasági tevékenységet folytat (és a páciensek nem választhatják ki a felvételt), az InfoSoc-irányelv értelmében nyilvánossághoz közvetítés vagy lehívásra hozzáférhetővé tétel valósul-e meg?
5. Ez a tevékenység megalapoz-e díjigényt?

Az eljáró bíróság azt szerette volna megtudni, hogy egy fogorvos, aki lehetővé teszi, hogy a váróteremben a páciensek rádiót hallgassanak, köteles-e díjat fizetni a hangfelvételek közvetett nyilvánosságához közvetítéséért.

Másodsorban azt kérdezi a bíróság, hogy a nemzetközi jogi szabályok, amelyek a megfelelő díjazásra vonatkozó uniós jog alapját képezik, alkalmazandók-e közvetlenül magánszemélyek közti jogvitákban – feltételezve, hogy a nemzeti jogban nem biztosított a díjigény –, és milyen viszonyban állnak egymással a nemzetközi és az uniós jogszabályok?

A főtanácsnok szerint a szomszédos jogi irányelv 8. cikkének (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a fogorvos, aki a várótermében rádiókészüléket helyez el, és azon keresztül lehetővé teszi a páciensei részére, hogy a rádióadást hallgassák, köteles megfelelő díjazást fizetni az előadóművészeknek és a hangfelvétel-előállítóknak a rádióműsorban felhasznált hangfelvételek közvetett nyilvánosságához közvetítése fejében.

Vagyis ha mélyebb értelmet is keresünk az eset mögött, akkor azt állíthatjuk, hogy az SGAE és a görög hotelszoba ügyében kvázi *távol levő* közönség számára tette lehetővé a szálloda üzemeltetője a műsorok érzékelését – tehát a szerzői nyilvánosságához közvetítési jog értelmezése volt napirenden. A jelen ügyben pedig *jelen levő*, a várószobában részben kissé elkábított, részben nagy izgalommal várakozó közönség számára tesznek érzékelhetővé rádió-/televízió-műsort, és benne hangfelvételek közvetlen vagy közvetett másolatait. Azonban szerintünk ez nem valódi különbség. Egyrészt a szomszédos jogi nyilvánosságához közvetítési jog magában foglalja a jelen levő közönség számára történő hozzáférhetővé telt is, tehát a jogi fogalom szempontjából nincs különbség. Másrészt pedig mindkét esetben a vállalkozás (intézmény) üzemeltetője technikai eszköz (antenna, készülék, vezeték vagy vezeték nélküli összeköttetés) útján tesz hozzáférhetővé műveket/teljesítményeket a vagy mindkét esetben *jelen levő*, vagy mindkét esetben *kvázi távol levő* közönség számára. *Nincs jobban jelen a fogorvosi rendelő várószobájának közönsége, mint a szállodai szobában*

²⁷ A szerzők által értett nyelvek közül németül érhető el a főtanácsnoki vélemény, itt az „öffentliche Wiedergabe” fogalma található. Ezt nyilvánosságához közvetítésként fordítjuk, mert az InfoSoc-irányelv (23)-as preambulumbekzdése ezt alátámasztja, továbbá a nyilvános előadás inkább öffentliche Aufführung. A Wiedergabe fogalma tágabb is, pl. a német jogban mind a nyilvános előadás (öffentliche Aufführung), mind a sugárzás (Senderecht) fogalmát átfogja. Az osztrák törvény az átfogó fogalmat nem használja, de a gyakorlatban egyre inkább elterjed, bár a sugárzás jogát nem értik bele. Vö.: Michel M. Walter: Österreichisches Urheberrecht, Handbuch, I. Teil. Verlag Medien&Recht, Wien, 2008, 622–624 széljegyzatok, p. 316–318.

tartózkodó vendég. Ugyanis a jelenlét és a távolban lét a fogorvosi rendelő, illetve a szálloda üzemeltetőjéhez képest állapítandó meg. Ha elképzelünk egy kis, háromszobás panziót és egy közepes, három rendelőből és egy várószobából álló fogorvosi rendelőt, és azt, hogy a szobákban és a várószobában egyaránt van tévékészülék, akkor a különbség nem a jelen- vagy távollétben, hanem abban van, hogy a fogorvosi rendelő esetében józan ésszel fel sem vetődhet, hogy a magánszféra része, hanem a (szukcesszív) nyilvánosság kétségbe sem vonható példája, hiszen bárki igénybe veheti a fogorvos szolgáltatását.

A főtanácsnok a bejáratott vágányon haladt. Utalt a Rafael-döntésre és a Phonographic Performance-ügyben kifejtett, alább ismertetésre kerülő saját főtanácsnoki indítványára, amelyekben már megállapítást nyert, hogy a szállodai rádió-, illetve televízióüzemeltetés is megvalósítja a nyilvánossághoz közvetítést, és ilyen módon díjköteles tevékenység. A főtanácsnok utalt arra, hogy a nyilvánosság fogalmát itt is kumulatíven, sukceszíven kell értelmezni, és egyszerűen azt kell figyelembe venni, hogy a hangfelvételek az eredetileg célzotthoz képest új közönség számára válnak hallhatóvá (141., 142. bekezdés).

A főtanácsnok hangsúlyozta, hogy a nyilvánossághoz közvetítés független attól, hogy nyereségszerzési céllal történik-e (aminek az előírása valószínűleg komoly értelmezési problémát is jelentene). Ráadásul aztán megállapítja, hogy valójában a páciensek számára kellemesebbé teszi a várakozást, így akár még ki is mutatható a nyereségszerzési célzat. Az pedig, hogy ehhez nem kéri a páciensek beleegyezését, közömbös (140. bekezdés).

A főtanácsnok szerint az uniós jog alapján sem a Római Egyezmény 12. Cikke, sem a WPPT 15. cikke, sem a TRIPS-megállapodás nem minősül olyan közjogi szabálynak, amelyre egy személy magánfelek közti jogvitában közvetlenül hivatkozhatna. Ugyanis csak abban az esetben alkalmazható nemzetközi jogi szabály közvetlenül, ha az egyezménynek tagja az EU, és (konjunktív feltételként) a normaszövegből egyértelműen kiderül, hogy a rendelkezés célja a közvetlen alkalmazhatóság, és nem az, hogy legyen egy közvetítő nemzeti aktus, amelyet a nemzeti jogalkotónak meg kell alkotnia az alkalmazhatósághoz. A Római Egyezmény esetében ezek közül az első feltétel sem áll meg, tehát itt mindenképp kiesik a közvetlen alkalmazhatóság. A TRIPS-megállapodás esetében ugyan van megfelelő, az uniós jogba átültető aktus, de a közvetlen érvényesülésének kizárására vonatkozóan már születtek korábban EUB-döntések. A WPPT 23. Cikke pedig maga mondja ki, hogy a szerződő feleknek további lépéseket kell tenniük az szerződés hatályosulása érdekében. Ebből fakadóan egyik egyezmény sem tartozik a közvetlenül alkalmazható, hivatkozható megállapodások körébe. Ez nem érinti azt, hogy egyébként a hangfelvételek közvetett nyilvánossághoz közvetítésének fogalmát az EU-n belül a WPPT-vel és a Római Egyezménnyel összhangban kell értelmezni, mivel az előbbi egyezménynek tagja is az EU, az utóbbi esetében pedig a hivatkozott irányelv utal az egyezménnyel való összhang teremtésének igényére (147–163. bekezdés).

(A főtanácsnoki vélemény természetesen nem végleges döntés, bár a Bíróság – már csak az eldöntött esetek irányából kiindulva is – gyaníthatóan nem fog ettől érdemben eltérni.)

A Phonographic Performance-ügy

Az Európai Bíróság legutóbb – a C-135/10 ügyben hozott főtanácsnoki véleménnyel egy napon, 2011. június 29-én – a C-162/10 Phonographic Performance Ltd. kontra Írország-ügyben, főtanácsnoki vélemény keretében²⁸ foglalkozott a témakör lassan klasszikussá váló kérdéseivel. A főtanácsnok ebben az ügyben ugyanaz a Verica Trstenjak volt, aki a fogorvosi rendelőkben nyilvánossághoz közvetített zeneművekkel kapcsolatos véleményt is megfogalmazta.

Az előzetes döntéshozatalra felterjesztett kérdéseket az ír felsőbíróság (High Court) kereskedelmi tagozata (commercial division) nyújtotta be.

A feltett kérdések a következők voltak. (Dőlt betűvel jeleztük azokat a kérdéseket, amelyekben bizonyos fokig az ügy meghaladja az SGAE- és a görög hotelszoba-döntést.)

1. Az a szállodaüzemeltető, aki a szállodai szobákban televízió- és/vagy rádiókészülékeket biztosít, amelyekhez sugárzott jelet továbbít, a szomszédos jogi irányelv 8. cikkének (2) bekezdése értelmében „felhasználónak” minősül-e, aki „nyilvánossághoz közvetíti” a műsorokban lejátszható hangfelvételeket?
2. Amennyiben az előző pontban feltett kérdésre a válasz igenlő, a 8. cikk (2) bekezdése kötelezi-e a tagállamokat arra, hogy biztosítsák azt a jogot, hogy a műsorsugárzó szervezettől kapott méltányos díjazáson felül a hangfelvétel lejátszásáért a szállodaüzemeltetőtől is méltányos díjazásban lehessen részesülni?
3. Amennyiben az 1. pontban feltett kérdésre a válasz igenlő, a szomszédos jogi irányelv 10. cikke lehetővé teszi-e a tagállamok számára, hogy a szállodaüzemeltetőket a 10. cikk (1) bekezdésének a) pontja értelmében vett „magáncélú felhasználás” miatt mentesítsék azon kötelezettség alól, hogy „egyszeri méltányos díjat” fizessenek?
4. Az a szállodaüzemeltető, aki a szállodai szobákban (a televízió- és a rádiókészüléken kívül) egyéb berendezést bocsát rendelkezésre olyan analóg vagy digitális formátumú hangfelvételekkel, amelyek e berendezésen lejátszhatók, a 2006/115/EK irányelv 8. cikkének (2) bekezdése értelmében „felhasználónak” minősül-e, aki „nyilvánossághoz közvetíti” a hangfelvételeket?
5. Amennyiben a 4. pontban feltett kérdésre a válasz igenlő, a 2006/115/EK irányelv 10. cikke lehetővé teszi-e a tagállamok számára, hogy a szállodaüzemeltetőket a 10. cikk (1) bekezdésének a) pontja értelmében vett „magáncélú felhasználás” miatt mentesítsék azon kötelezettség alól, hogy „egyszeri méltányos díjat” fizessenek?

²⁸ A vélemény magyarul nem hozzáférhető: <http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/form.pl?lang=hu&alljur=alljur&jurcdj=jurcdj&jurtpi=jurtpi&jurftp=jurftp&numaff=162/10&nomusuel=&docnoddecision=docnoddecision&allcommjo=allcommjo&affint=affint&affclose=affclose&alldocrec=alldocrec&docdecision=docdecision&docor=docor&docav=docav&docsom=docsom&docinf=docinf&alldocnorec=alldocnorec&docnoor=docnoor&docppoag=docppoag&radtypeord=on&newform=newform&docj=docj&docop=docop&docnoj=docnoj&typeord=ALL&domaine=&mots=&resmax=100&Submit=Rechercher>.

A főtanácsnok értelmezése szerint a megkereső bíróság a feltett öt kérdésben valójában arra kíváncsi, hogy megvalósul-e nyilvánosságához közvetítés, ha a hotel üzemeltetője rádiókat és televíziókat állít üzembe a hotelszobában, amelyeken keresztül sugárzott jeleket terjeszt. Továbbá arra, hogy nyilvánosságához közvetítés-e az is, ha a hotel üzemeltetője nem televíziókat vagy rádiókat, hanem hangfelvételek lejátszására közvetlenül alkalmas lejátszókat bocsát a vendégek rendelkezésére, és ezeken lejátszható hangfelvételeket helyez el a szobákban. Továbbá megválaszolandó az a kérdés, ha egy tagállam nem biztosít ilyen esetekben megfelelő díjazást, hivatkozhat-e a magáncélú többszörözés kivételére (amelyet az uniós jog egyébként megfelelő díjazáshoz kötve tesz lehetővé). A főtanácsnok – finoman érzékeltetve a vizsgált helyzetek meglehetősen hasonlóságát – maga utal az eset szoros összefüggésére a tanulmányunkban korábban elemzett SGAE-esettel, illetve az SCF-esettel. Míg az SGAE-eset szerzői jogi jogosultakról szólt, ebben az ügyben a szomszédos jogi jogosultak jogait kell vizsgálni. Az SCF-esetben pedig olyan szempontból „klasszikusnak” számító kérdést kellett megválaszolni, hogy ott a televízió, illetve rádió útján történő nyilvánosságához közvetítést kellett értékelni (csak éppen szomszédos jogi szempontból). Emiatt az SGAE- és az SCF-eset logikailag is előfutára a jelen esetnek.

A főtanácsnok által levont következtetések a következők voltak (ezek nem teljesen pontosan a feltett kérdésekre adott válaszok).

A szomszédos jogi irányelv 8. cikkének (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a hotel vagy a vendégház működtetője, aki televíziót vagy rádiót üzemeltet a hálósobában, amelyhez sugárzott jeleket juttat el, a műsorsugárzásban felhasznált hangfelvételek közvetett nyilvánosságához közvetítést végez, tehát azokat felhasználja. Ezt a következtetést teljes összhangban vezeti le az SGAE-ügyben használt érveléssel, érvelését gyakorlatilag arra alapozza.

A főtanácsnok rávilágított, hogy az értelmezést a WPPT-vel összhangban és a Római Egyezményre is tekintettel kell elvégezni (mert a korábbi ügyektől eltérnek a szóban forgó vagyoni jog nemzetközi egyezményes alapjai). E körben jegyezte meg, hogy az uniós jog önálló – és emiatt a tagállamokban egységesen értelmezendő – fogalmának tekintendő a nyilvánosságához közvetítés, és ez alá tartozik a hangfelvételek közvetlen és a közvetett nyilvánosságához közvetítése is: *nem szükséges, hogy ténylegesen valaki hallgassa (érezkelje) is a közvetítést, de legalább az érzékelés fizikai és jogi lehetőségének meg kell valósulnia*. Itt ez pedig fennáll, hiszen nem csak a készülékek rendelkezésre állásáról van szó.

A főtanácsnok hangsúlyozza azt a megközelítést, hogy a szomszédos jogi irányelv nyilvánosságához közvetítési fogalmát egységesen kell értelmezni az InfoSoc-irányelv azonos fogalmával, hiszen nincs indok a különböző jogosulti csoportok azonos célú, de eltérő terjedelmű joga eltérő tartalommal való értelmezésére.

Végül pedig a megfelelő díjazás értelmezése tekintetében fejtette ki, hogy ez is az uniós jog egységesen értelmezendő fogalma, bár – alacsony szintű definiáltsága miatt – e tekintetben ugyan nagy a tagállamok mozgásteret, de ez semmiképp sem terjed odáig, hogy egyáltalán ne kapjanak a jogosultak díjat.

Az „egyszeri díjazás” követelményét a főtanácsnok úgy értelmezi, hogy az irányelv átültetése során a tagállamok kötelezettsége, hogy méltányos díjazási kötelezettséget állapítsanak meg a hotel vagy a vendégház terhére még akkor is, ha a rádió- vagy televíziószervezet már megfizette a méltányos díjazást a hangfelvételnek a műsorsugárzásban való felhasználásáért. *Az „egyszeri díjazás” nem egyetlen alkalommal történő díjfizetést jelent, mivel itt az eredeti sugárzástól elkülönült, járulékos közönségről van szó, amelynek tekintetében önálló díjazás illeti a jogosultakat.*

A főtanácsnok szerint a megfelelő díjazás, amelyet a rádióban vagy a televízióban történő sugárzásért kell fizetni, csak a magán- vagy családi körben történő műsorvételt fed. Az ezen túlhaladó kör további felhasználást valósít meg. A tagállamoknak emiatt nincs diszkrecionális jogköre a tekintetben, hogy csak a rádió- vagy televíziószervezettel szemben tesz-lehetővé a megfelelő díjazás érvényesítését, vagy a hotel üzemeltetőjével szemben is.

A főtanácsnok kiterjeszti a nyilvánossághoz közvetítés fogalmát az eddig tárgyalt esetkörökön, tehát a műsor érzékelhetővé tételén túlra is. A szomszédos jogi irányelv 8. cikkének (2) bekezdése úgy értelmezendő, hogy a hotel üzemeltetője a hangfelvételt nyilvánossághoz közvetítési céllal használja fel akkor is, ha akár analóg, akár digitális formában lehetővé teszi, hogy rádióknak vagy televízióknak nem minősülő lemezjátszón (zenelemezjátszón) lejátszák és hallgassák a lemezeket. A főtanácsnok szerint a nyilvánossághoz közvetítés megvalósul, hiszen a hotel üzemeltetője nemcsak a lejátszóeszközt, de a felvételeket is szolgáltatja (hasonlóan a tévé/rádió műsorához való hozzáféréssel), így közvetlenül hozzásegíti a vendégeket a lejátszáshoz. A nyilvánosság fogalmának értelmezésénél a főtanácsnok utal az SGAE-döntésben már kidolgozott szukcesszív nyilvánosság fogalmának alkalmazandóságára: hiszen itt is az a cél, hogy tágabb nyilvánosságot szórakoztasson a felhasználó (amely ebben az esetben – mint az előző esetekben is – a hotel). Az ügyben az erre vonatkozó, negyedik kérdés megválaszolása jelenti a korábbi bírói gyakorlatához képest a jelentősebb előrelépést.

Ebből következően pedig a hotel köteles a szomszédos jogi irányelv 8. cikk (2) bekezdése szerinti díjat megfizetni ezen felhasználások tekintetében is. Figyelemmel pedig arra, hogy a főtanácsnok a korábbi kérdések vonatkozásában kifejtette, hogy a felhasználás nyilvánosságához közvetítésnek tekintendő, *ezért nem lehet szó magáncélú felhasználásról, így az erre vonatkozó, kivételt engedő szabályok sem alkalmazhatók. Ez még akkor is így van, ha a fogyasztó által a hálószobában való használatnak van is magánjellege, mivel a felhasználásnak kellene magánjellegűnek lennie, nem a helyszínné. Utal arra is, hogy a magánjellegről nem dönthetnek szabadon a tagállamok, ezt az uniós jognak egységesen kell értelmeznie.*

A cirkuszi előadásban magvalósuló zenefelhasználás jogosítása

Az ügy fő kérdése az volt, hogy előírhat-e a román szerzői jog kötelező közös jogkezelést a zeneművek nyilvános előadásának jogosítására? E kérdést azonban csak akkor lehet megválaszolni, ha a zeneműveknek a jelen levő közönség számára történő hozzáférhetővé tétele

engedélyezésének joga része a harmonizált uniós szerzői jognak. Az előzetes döntéshozatalra felterjesztett kérdések tehát a következők voltak.

1. A ... 2001/29 irányelv 3. cikkének (1) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy a „nyilvánossághoz közvetítés” alatt:

a) kizárólag azon nyilvánossághoz közvetítést kell érteni, amely nincs jelen a közvetítés kiindulópontjául szolgáló helyszínen, avagy

b) egy mű bármely más, a nyilvánosság számára nyitva álló helyen közvetlenül – a mű előadásának, valamint közvetlen bemutatásának bármely más nyilvános módja révén – érzékelhetővé tételét is érteni kell?

2. Amennyiben az első kérdésre adandó válasz az a) pontban foglalt eset, akkor ez azt jelenti-e, hogy a mű b) pontban említett nyilvánosság számára érzékelhetővé tétele nem tartozik ezen irányelv hatálya alá, vagy azt jelenti, hogy nem a mű nyilvánosságához közvetítésének, hanem bemutatásának és/vagy nyilvános előadásának minősül a ... Berni Uniói Egyezmény 11. cikke (1) bekezdésének i) pontja értelmében?

3. Amennyiben az első kérdésre adandó válasz a b) pontban foglalt eset, akkor a [2001/29] irányelv 3. cikkének (1) bekezdése lehetővé teszi-e a tagállamoknak, hogy a zeneművek nyilvános előadása jogának kötelező közös kezelését törvény útján szabályozzák függetlenül a hozzáférhetővé (érezhetővé) tétel módjától, még ha e jog gyakorlására egyénileg, ily módon közvetlenül a szerzők által is van lehetőség, anélkül, hogy lehetőségük lenne műveik közös kezelés alóli kivételére?²⁹

A Bíróság szerint az InfoSoc-irányelv nyilvánosságához közvetítés jogáról szóló 3. cikke (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy az kizárólag azon nyilvánossághoz közvetítésekre vonatkozik, amelyeken a nyilvánosság nincs jelen a közlés kiindulópontjául szolgáló helyszínen, kizárva ebből a körből a mű bármely más, a közönség számára nyitva álló helyen közvetlenül – a mű előadásának vagy közvetlen bemutatásának bármely más nyilvános formájában – megvalósuló érzékelhetővé tételét.³⁰

Azaz: a fogorvosi rendelőben jelen levő közönség számára történő hozzáférhetővé tétel (lásd fent) a szomszédos jogi irányelv szempontjából nyilvánosságához közvetítés, de a

²⁹ Kissé átfogalmaztuk a kérdést a magyarra fordított döntés szövegéhez képest abból a célból, hogy a magyar szerzői jogi terminológiához, így az olvasóhoz közelebb hozhassuk a határozatot.

³⁰ Ugyanez a gondolat előkerül az alább tárgyalandó Premier League-eset 201. bekezdésében is: Ebben a tekintetben az említett 48/2000 közös álláspontból kitűnik, hogy ez a preambulumbekkezdés az Európai Parlament javaslatából ered, amely ebben a preambulumbekkezdésben pontosítani kívánta, hogy az említett irányelv értelmében vett nyilvánosságához közvetítés nem vonatkozik a „közvetlen előadásokra”, amely fogalom a Berni Uniói Egyezmény 11. cikkének első bekezdésében előírt „nyilvános bemutatás és előadás” fogalmára utal, amely utóbbi fogalom magában foglalja a művek előadását azon nyilvánosság előtt, amely közvetlen és fizikai kapcsolatban van a színésszel vagy a művek előadóival (l. a Berni Uniói Egyezményhez fűzött útmutatót, amelyet a WIPO készített – jogi kötelező jelleg nélkül – annak értelmezéséhez, és amely elősegíti az említett egyezmény értelmezését, ahogyan arra a Bíróság a fent hivatkozott SGAE-ügyben hozott ítélet 41. pontjában rámutatott).

szerzői vagyoni jogokon belül a nyilvános előadás jogát (jelen levő közönség számára való hozzáférhetővé tétel) nem tekinti – helyesen – az Európai Unió Bírósága az InfoSoc-irányelvvel harmonizált vagyoni jognak. [A kvázi jelen levő, de a felhasználóhoz (üzemeltetőhöz) képest távol levő, szállodai szobai közönség számára történő hozzáférhetővé tétel engedélyezése a harmonizált uniós szerzői jog része.]

A vita lényeges kérdésére, miszerint a kötelező közös jogkezelés szükséges és arányos korlátozása-e a szerzői kizárólagos jogok gyakorlásának, a bíróság nem válaszolt, hivatkozva arra, hogy az alapul fekvő vagyoni jog sem része az uniós szerzői jognak.

A Premier League-döntés nyilvános előadási/nyilvánosságához közvetítési eleme

A határozat lényege az, hogy a kódolással és a kódoldó kártyák területi korlátozású forgalmazásával az egyébként az egész EU területén elérhető műholdas sugárzás engedélyezése körében tilos területi korlátozást alkalmazni sportesemények közvetítése körében. Ez a szolgáltatásnyújtás szabadságába ütközik. E válasz azonban csak a labdarúgó-mérkőzések közvetítésére mint szolgáltatásra vonatkozik, amelyeket az uniós szerzői (és szomszédos) jog nem véd (a felperes a labdarúgó-mérkőzéseket szervező és *e sportjogi alapon a közvetítésekre kizárólagos joggal rendelkező „civil” szervezet*, az FAPL).

Van azonban szerzői és szomszédos jogi védelem alá tartozó mű/teljesítmény a közvetítésekben, ezek³¹ kizárólag a nyitó képsorok, a Premier League főcímműve, a Premier League közelmúltbeli mérkőzéseinek legjelentősebb pillanatait bemutató, előre rögzített filmek, valamint meghatározott grafikák. A védelem alatt álló műveket tartalmazó műsoroknak – így a nyitó képsoroknak vagy a Premier League főcímművének – a pubokban való közvetítése az InfoSoc-irányelv értelmében vett, távollevők számára megvalósított „nyilvánosságához közvetítésnek” minősül, amelyhez szükség van a mű szerzőjének engedélyére. Ugyanis ha ezeket a műveket a pub az ott jelen lévő vendégeknek közvetíti, akkor a műveket egy olyan további nyilvánosság számára teszi érzékelhetővé, amelyet a műveik sugárzását engedélyező

³¹ C-403/08 és C-429/08 sz. egyesített ügyek 149. bekezdés: Először is, a szerzők az említett műsorok keretében felhasznált műveikhez kapcsolódó szerzői jogokra hivatkozhatnak. Az alapeljárásokban nem vitatott, hogy az FAPL számos, a sugárzott műsorokban található mű vonatkozásában hivatkozhat a szerzői jogra, amely művek többek között: a nyitó képsorok, a „Premier League” főcímműve, a „Premier League” közelmúltbeli mérkőzéseinek legjelentősebb pillanatait bemutató, előre rögzített filmek vagy különböző grafikák.

150. bekezdés: Továbbá az olyan műsorsugárzó szervezetek, mint a Multichoice Hellas, hivatkozhatnak a szomszédos jogokról szóló irányelv 7. cikkének (2) bekezdésében előírt, a műsoraik rögzítésére vonatkozó jogra, vagy az ugyanezen irányelv 8. cikke (3) bekezdésében foglalt, a műsoraik nyilvánosságához közvetítéséhez való jogra, vagy pedig a szerzői jogi irányelv 2. cikkének e) pontjában elismert, e szervezetek rögzített műsorainak többszörözéséhez való jogra.

151. bekezdés: Így tehát az alapeljárásokban előterjesztett kérdések nem vonatkoznak ezekre a jogokra.

szerzők nem vettek figyelembe.³² Azaz helye van a szóban forgó műfelhasználás külön (a gyakorlatban területi alapon korlátozott) engedélyezésének is,³³ ezt a döntés nem tekinti az uniós jogba ütközőnek. (Nyilván részben lehetetlen, részben gazdaságtalan a helyi, vendéglátóüzletekben megvalósuló műfelhasználást más országból engedélyezni, ellenőrizni, mint onnan, ahol a felhasználás megvalósul).

Záró gondolatok

Cikkünk zárógondolata az ismertetett uniós jog egységes értelmezésének határait keresi. A szomszédos jogi nyilvánossághoz közvetítés magában foglalja a jelen levő közönség számára történő érzékelhetővé tételt is, a szerzői jogi nyilvánossághoz közvetítés uniós jogi fogalma pedig nem. Emiatt az egységes értelmezés csak azokra az esetekre (tényállásokra) vonatkozhat, amelyekben az értelmezést az Európai Bíróság elvégezte. Ezek pedig a technikai eszköz útján megvalósuló, műveket és hangfelvételeket magukban foglaló rádió- és televízióműsorok vagy hangfelvételek olyan hozzáférhetővé tételére vonatkoznak, amelyek esetében a közönség a mű érzékelését lehetővé tevő személytől/szervezettől „távol van”. A nyilvánosság lehet egyidejű (pub) vagy szukcesszív (szállodai szoba, fogorvosi rendelő).

Tehát nem terjed ki az egységes értelmezés azokra az egyes tagállamokban nyilvánossághoz közvetítésnek, másutt nyilvános előadásnak minősülő felhasználásokra, amikor a nem szukcesszív nyilvánosságot képező közönség együttesen jelen van a művek/teljesítmények érzékelése során.

³² 195. bekezdés: A 403/08 sz. ügyben a pub tulajdonosa tudatosan teszi lehetővé, hogy a létesítményben jelen lévő vendégek a televíziókészülék és a hangszórók segítségével hozzáférjenek a védelem alatt álló műveket tartalmazó műsorokhoz, mivel az említett tulajdonos eljárása nélkül ezek a vendégek nem élvezhetnék a sugárzott műveket annak ellenére, hogy az említett műsorok vételi körzetén belül vannak. Ennélfogva ezen cselekmény körülményei összehasonlíthatónak mutatkoznak azokkal a körülményekkel, amelyek a fent hivatkozott SGAE-ügyben hozott ítélet tárgyát képezték.

196. bekezdés: E körülmények között meg kell állapítani, hogy a pub tulajdonosa közvetítési cselekményt végez általa, hogy a sugárzott műveket az e létesítményben jelen lévő vendégek számára televízió-képernyő és hangszórók segítségével tudatosan továbbítja.

³³ 207. bekezdés: A fentiekre tekintettel az előterjesztett kérdésre azt a választ kell adni, hogy az InfoSoc-irányelv 3. cikkének (1) bekezdése értelmében vett „nyilvánossághoz közvetítés” fogalmát úgy kell értelmezni, hogy az a sugárzott műveknek a pubokban jelen lévő vendégek számára képernyő és hangszórók segítségével történő közvetítésére is vonatkozik. *Fontos megjegyezni, hogy az EUB nem térhetett ki részletesen a pub üzemeltetőjének a jogállására (valójában ez a személy valósítja meg a helyi felhasználást), mert erre vonatkozóan nem kapott kérdést.*